

УДК 372.881.111

DOI:

Вікторія Лучкевич, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри романської філології та компаративістики
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Галина Кутасевич, кандидат філологічних наук, доцент кафедри романської філології та перекладу
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (на прикладі французької мови)

Стаття присвячена вивченню і аналізу сучасних активних методів навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, підвищенню мотивації та інтересу до вивчення іноземної мови. У статті проаналізовано такі методи, як інтелект-карти, скрайбінг, сторітеллінг, та подано кілька прикладів їх застосування. Показано застосування авторського комбінованого методу сторіскрайбінгу як ефективного методу активного навчання, який легко застосувати під час форм навчання: дистанційного, гібридного, очного.

Ключові слова: активні методи; іноземна мова; інтелект-карти; скрайбінг; сторітеллінг; сторіскрайбінг.

Лит. 10.

Viktoriia Luchkevych, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the
Romance Philology and Comparativistics Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Halyna Kutasevych, Ph.D.(Philology), Associate Professor of the
Roman Philology and Translation Department
Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University

FEATURES OF THE USE OF ACTIVE METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE HIGHER EDUCATION (on the example of French)

The article is devoted to the study and analysis of modern active methods of teaching foreign languages in the higher education institution, which contribute to the activation of students' cognitive activity, increase the motivation and the interest in learning of foreign languages. We found that the use of these methods helps to: overcome the passivity of students and make them interact during classes; to distinguish each student from a large number of other participants in the educational process; to avoid reducing the attention of the student audience; to independently test the acquired knowledge and skills; to develop conscious learning of students; to integrate various cognitive spheres of personality during the educational and practical activity. Such methods as a mind map, the scribing, the storytelling have been analyzed. We presented also several examples of their application which primarily contributed to the formation of the communicative competence and writing skills. We revealed that with their help a number of educational tasks had been realized, in particular the formation of students' speech competence, their analytical and creative thinking, the stimulation of their activity and cognitive interest. The emphasis on the use of the authors' combined method of the story-scribing as an effective method of active learning, which is easy to apply during different learning forms (distance, hybrid, full-time learning) has been placed. It offers great opportunities for the development of the individual creativity as well as a students' teamwork. We suppose that active methods do not lead to a simple transfer of knowledge, but to the transformation of new information in accordance with students' own ideas, experience, life goals. At the end we draw conclusions that active learning methods are the basis of not only active but also cooperative and interactive learning, because they increase students' motivation to learn a foreign language, activate their cognitive activity, which, in turn, stimulates the development of interactive activities, encourages the group cooperation. The application of active learning methods puts the student, his interests, inclinations, cognitive activity at the center of the educational process.

Keywords: active methods; Foreign Language; intelligence cards; scribing; storytelling; story-scribing.

Постановка проблеми. У сучасній системі освіти в Україні значну увагу відведено вивченню іноземних мов на основі компетентнісного підходу. Іншомовна комунікативна компетентність є важливим компонентом у професійній підготовці студентів

мовних закладів вищої освіти з огляду на розширення мультикультурного освітнього простору, поглиблення, європейського й світового співробітництва, стрімкий розвиток інформаційних технологій, що сприяє швидкому обміну інформацією, безпосереднім контактам з

представниками різних культур тощо. Інтенсивний обмін та тісна співпраця з різними країнами вимагає формування кваліфікованого фахівця, здатного до міжкультурної комунікації, активного й ініціативного спеціаліста, який легко навчається та може реалізувати свої уміння у реальних професійних умовах.

У Державних освітніх стандартах, розроблених для закладів вищої освіти, серед ключових фахових компетентностей студентів-філологів виокремлено: “здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв’язання комунікативних завдань у різних сферах життя [8]. Відтак проблема формування іншомовної комунікативної компетентності студентів залишається актуальною і потребує глибшого аналізу з урахуванням сучасних освітніх реалій, як-то онлайн навчання, дистанційні курси, гібридне навчання.

Окрім того, нові реалії, які спровокувала пандемія Ковід-19, вимагають перегляду й удосконалення методів і технологій навчання, котрі легко можна було б пристосувати до різних форм навчання, які б сприяли свідомому навчанню іноземних мов, мотивації студентів, незважаючи на відсутність безпосереднього контакту між усіма учасниками освітнього процесу. У цьому контексті застосування активних методів набуває неабиякого значення через їхню адаптивність до різних навчальних умов, оптимізації навчальної діяльності, пробудження інтересу студентів та ін.

Варто зазначити, що теоретичні аспекти формування іншомовної комунікативної компетентності студентів були предметом особливо дослідження таких вчених, як О. Башкір [9], Н. Бідюк [1], Л. Вовк, Н. Мельник, Н. Ніколаєва, Є. Пассов, О. Чорна та ін. У них акцент зроблено на аналізі різних теоретико-методичних концепцій, класифікації основних складових іншомовної комунікативної компетентності, її значущості у процесі професійної підготовки студентів. Сучасні методи, технології та підходи до навчання іноземних мов були у фокусі дослідження Ю. Артюнова, Н. Бреславець, Л. Галаєвська [3], О. Пометун [7], Т. Паніної, Н. Яковлевої та ін. Варто відзначити, що у працях Н. Годованець, О. Кучерук [4], В. Лучкевич [5; 6], Л. Уманського висвітлено особливості застосування інноваційних, головню інтерактивних, методів і підходів до навчання іноземних мов на різних рівнях освіти.

Утім, проблема використання активних методів навчання іноземної мови залишається

недостатньо вивченою, особливо крізь призму підвищення мотивації та оптимізації навчального процесу під час дистанційного навчання.

Мета статті – охарактеризувати активні методи навчання іноземних мов, виявити їхню ефективність для підвищення мотивації студентів, навести кілька прикладів їх застосування у педагогічній діяльності викладачів закладів вищої освіти.

У ході дослідження були застосовані **методи** аналізу і синтезу літератури з означеної проблеми, систематизації одержаних результатів, педагогічного спостереження, узагальнення досвіду викладачів закладів вищої освіти,

Виклад основного матеріалу. У сучасних педагогічних дослідженнях, а також у навчальній діяльності активні методи навчання безпосередньо пов’язані із активним навчанням, що є доволі новим підходом до вивчення іноземних мов. Його суть полягає в організації освітнього процесу таким способом, щоб кожен учень був зацікавлений та брав активну участь у цьому процесі. Активізація його пізнавальної діяльності, що веде до свідомого засвоєння іноземної мови, є головним пріоритетом активного навчання. Як зауважує українська дослідниця О. Кучерук, активне навчання передбачає перехід від традиційних методів організації навчання до активних, поміж яких вона виділяє пошукові, дослідницькі проблемні, розвивальні, котрі, своєю чергою, спрямовані на підвищення мотивації, розвитку інтересу учнів, створення необхідних умов для їхньої творчості [4, 14]. За О. Пометун, метою застосування активних методів у навчальному процесі є залучення учнів до пізнавальної діяльності, яку пропонує учитель, який також створює необхідні умови для взаємодії учнів під час уроку задля одержання ними колективного інтелектуального продукту та відповідного досвіду пізнавальної діяльності [7, 15].

На основі аналізу праць сучасних дослідників [2; 3; 6; 9], щодо визначення терміна “активні методи навчання робимо висновок, що вони є способами активізації пізнавальної діяльності учнів, за допомогою яких останні включаються до активної розумової та навчально-практичної діяльності, стаючи у ній “акторами” навчального процесу.

Варто також звернути увагу на переваги застосування активних методів під час вивчення іноземної мови. На думку бельгійських дослідників Д. Фоля (D. Faulx), та К. Данс (C. Danse), застосування цих методів у студентській аудиторії допомагає: подолати пасивність студентів та зблизити їх під час навчальної діяльності;

виокремити кожного студента з-поміж великої кількості інших учасників навчального процесу; уникати зниження уваги студентської аудиторії; самостійно перевірити здобуті знання і навички; розвивати свідоме навчання студентів; інтегрувати у навчально-практичну діяльність різні когнітивні сфери особистості (сприйняття, розуміння, відтворення, спілкування та ін.) [10, 37–39].

У розрізі нашого дослідження доречно також додати, що застосування активних методів навчання ставить у центр навчального процесу учня чи студента, його інтереси, нахили, пізнавальна діяльність. Утім, різниця між навчанням учнів і студентів полягає у тому, що студент – уже достатньо сформована особистість з певних досвідом і багажем знань. Тому нові знання, які він засвоює, пропускає через уже здобутий досвід, внутрішні уявлення про навколишню дійсність. З цього виходить, що процес навчання це не проста передача знань, а головно процес трансформації нової інформації відповідно до власних уявлень, досвіду, життєвих цілей тощо. У цьому контексті викладач постає у ролі фасилітатора, який полегшує доступ до навчання за допомогою найбільш ефективних методів.

Поміж найбільш поширених активних методів, які застосовуються у процесі навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, виділяють такі: ролі та ділові ігри, метод проектів, “круглі столи, моделювання професійних ситуацій, мозковий штурм [2; 3]. Більш новими активними методами вважаються створення ментальних карт (Mind Map); скрайбінг (поєднання коміксів та структурно-логічних схем); сторітеллінг (розповідь на запропоновану тему і з певними завданнями) [3; 9; 10].

З наведених вище активних методів, можна побачити, що перша група націлена на роботу у малих групах, у яких студенти взаємодіють між собою, тоді як у другій – активізація пізнавальної діяльності є здебільшого індивідуальною та може бути продовжена у спільній роботі (кооперативне та інтерактивне навчання). Тут наголосимо, що активні методи спрямовані передусім на індивідуальну активізацію пізнавальної і практичної діяльності студентів та можуть легко поєднуватися з інтерактивними методами, які передбачають взаємодію усіх суб’єктів навчання. Вони легко поєднуються з ігровою діяльністю, що забезпечує повне занурення у мовленнєву діяльність студентів та робить заняття більш ефективним і цікавим [5, 119]. Отож, уважаємо, що активні методи навчання лежать в основі не тільки активного, але й

кооперативного та інтерактивного навчання, оскільки за їх допомогою підвищується мотивація студентів до вивчення іноземної мови, активізується їхня пізнавальна діяльність, що, зі свого боку, стимулює розвиток інтерактивної діяльності, спонукає до співробітництва у групі.

У нашому дослідженні коротко зупинимось на аналізі більш нових активних методів навчання. *Ментальні карти*, по-іншому інтелект-карти, базуються на створенні структурно-логічної схеми, у центрі якої лежить головний образ, об’єкт, ідея тощо. Від неї повинні походити усі наступні асоціації студентів, котрі можуть бути виражені словесно чи у формі малюнку. Для створення такої інтелект-карти часто використовують кольорові олівці, фломастери, маркери задля надання більшої емоційності та кращого сприйняття інформації.

Слід підкреслити, що застосування такої карти при вивченні іноземної мови має важливе значення для кращого розуміння об’ємних текстів, автентичних статей, коли студент може логічно структурувати одержану інформацію, звертаючи увагу на головні тези, а також подати власну думку щодо неї. З іншого боку, ментальні карти допомагають у підготовленому монологічному мовленні студентів на запропоновану тематику, яка може бути для них навіть новою. Вони можуть структуровано подати власні ідеї щодо запропонованої теми, базуючись на вже здобутих знаннях і практичному досвіді.

Не менш ефективними методом активного навчання є *сторітеллінг* (storytelling). В основі сторітеллінгу – створення історій іноземною мовою на основі певних сюжетів, картинок, підказок тощо. Доволі розповсюдженою технікою є створення продовження запропонованої педагогом історії чи навпаки – написання початку історії, коли подано її кінцівку.

Іншим засобом реалізації сторітеллінгу, який ми часто використовуємо під час занять з французької мови, зокрема у дистанційному форматі, є придумати що відбувається на картинці чи фотографії, одна частина якої закрита. Найчастіше вибираємо цікаві, веселі фотографії з доволі неочікуваним сюжетним поворотом. Звичайно, студенти одразу проявляють зацікавленість і активно включаються в обговорення можливих сюжетних ліній. Кожен студент пропонує власну версію, після чого відкривається прихована частина фотографії. Варто відзначити, що дискусії серед студентів продовжуються, адже не завжди вдається знайти достовірний варіант. Тому, в руслі нашої розвідки, зазначаємо, що такий вид сторітеллінгу стимулює

пізнавальну діяльність студентів, сприяє формуванню їхньої комунікативної компетенції.

Зі свого боку, *скрайбінг* передбачає створення невеликих за обсягом малюнків з мінімальним текстовим вмістом, які допомагають краще зрозуміти новий матеріал або ж поглибити знання студентів. Найпростішим з технічної точки зору є створення комп'ютерного скрайбінгу, оскільки він передбачає створення певних малюнків, графічних зображень шляхом використання комп'ютерних технологій, зокрема програми PowerPoint (презентації, у яких перехід між слайдами може бути анімованим, картинка можуть з'являтися і зникати відповідно до встановленого викладачем часу). Більш складним технічним продуктом є створення скрайбінгу за допомогою таких сервісів, як PowToon та Video Scribe.

Наголосимо, що більшість сучасних науковців та педагогів розглядають цей метод як важливий засіб унаочнення нової інформації, її яскравої візуалізації та пояснення. Як видно, головний акцент робиться на правильній підготовці й подачі інформації. Відтак, педагог є ключовим елементом у створенні скрайбінгу, а студенти – певною мірою пасивними глядачами. Проте такий однобічний підхід до використання цього методу – хибним. У нашій практичній діяльності, використовуємо скрайбінг для активізації лексико-граматичних та лінгво-культурологічних навичок студентів, головно у писемному мовленні. Також важливо додати, що скрайбінг можна застосовувати зі студентами будь-якого мовного рівня. На початковому етапі цей метод сприяє мотивації студентів у вивченні нових лексичних одиниць поза межами опрацьованого навчального матеріалу.

У нашій професійній діяльності спробували поєднати скрайбінг та сторітеллінг для виконання студентами креативних завдань з французької мови. Так, ми запропонували студентам другого року навчання, які вивчають французьку мову як другу іноземну, створити коротку новорічну казку з дотриманням певних інструкцій (вибір одного головного персонажа, місця, предмета, емоції).

Після презентацій казок, внесення певних коректив, причому не тільки викладачами, але й іншими студентами, їм було запропоновано створити мультиплікаційне відео (кілька коротких слайдів на 15 – 20 секунд кожний) за допомогою сервісу PowToon.

Зауважимо також, що ця робота вимагала додаткових практичних зусиль та креативності студентів, оскільки із уже готового тексту мали вибрати ключові фрази, скороти їх та по-новому

логічно поєднати. Фактично вони написали сценарій мультиплікаційного відео за власною новорічною казкою.

На нашу думку, поєднання скрайбінгу та сторітеллінгу, який ми пропонуємо назвати *сторіскрайбінгом*, є ефективним як комбінованим методом активного навчання, оскільки сприяє розвитку лексико-граматичних навичок студентів, формуванню навичок писемного мовлення, їхній креативності, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови. Крім того, сторіскрайбінг легко адаптувати до різних форм навчання (дистанційного, гібридного чи очного) та мовних рівнів студентів. Він відкриває широкі можливості для розвитку креативності особистості, а також для колективної роботи.

Висновки і перспектив подальших досліджень. На основі аналізу теоретико-методичних праць сучасних дослідників та власного викладацького досвіду доходимо висновку про ефективність та доцільність використання сучасних активних методів навчання під час вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти. За допомогою окреслених вище методів реалізується низка освітніх завдань, як-то: формування мовленнєвої компетентності студентів, їх аналітичного й креативного мислення, стимулювання активності, пізнавального інтересу, самостійного пошуку шляхів розв'язання поставлених навчальних завдань. Водночас активні методи навчання, зокрема й сторіскрайбінг, відкривають широкі можливості для підвищення самоорганізації, а також для взаємодії між студентами.

Подані результати дослідження не вичерпують проблеми повною мірою. Подальшого дослідження потребують поглиблене вивчення та аналіз застосування активних методів у різних видах мовленнєвої діяльності, розробка нових технологій навчання з урахуванням стрімкого розвитку інформаційних технологій тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бідюк Н. М. Теоретико-методологічні підходи у навчанні іноземної мови : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2010. 194 с.
2. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Вісник педагогічної майстерності*. 2014. № 14. С. 74–76.
3. Галаєвська Л. Методи активного навчання української мови в школі: на матеріалі синтаксису й пунктуації. *Українська мова і література в школі*. 2016. № 6. С. 16–21.
4. Кучерук О. Л. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і

практика: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.

5. Лучкевич В. Використання методу театралізації при вивченні французької мови (на основі аналізу підручника Écho A1). *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал*. 2017. № 11 (154). С. 117–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_11_24

6. Лучкевич В. Інноваційні технології у професійному розвитку викладачів французької мови. *Молодий вчений*. 2020. № 3.2 (79.2). С. 53–56. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/3.2/13.pdf>

7. Пометун О.І. Активні й інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять. *Шлях освіти*. 2004. № 3. С. 10–15.

8. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 “Філологія”. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf> (дата звернення 07.05.2021)

9. Bashkir O. I. Modern formats of professional development of educational community. *Innovative solutions in modern science*, 2018. № 3 (22). pp.116–128.

10. Faulx D., Danse C. Comment favoriser l'apprentissage et la formation des adultes? Bruxelles: De Boeck, 2015. 315 p.

REFERENCES

1. Bidiuk, N. M. (2010). Teoretyko-metodolohichni pidkhody u navchanni inozemnoi movy [Theoretical and methodological approaches in foreign language teaching]. Khmelnytskyi, 194p. [in Ukrainian].

2. Diachenko-Bohun, M. (2014). Aktyvni metody navchannia u vyshchomu navchalnomu zakladi [Active teaching methods in higher education]. *Bulletin of pedagogical skills*. Vol. 14, pp. 74–76. [in Ukrainian].

3. Halaievskaya, L. (2016). Metody aktyvnoho navchannia ukrainskoi movy v shkoli: na materialy syntaksy u punktuatsii [Methods of active learning of the Ukrainian language at school: on the material

of syntax and punctuation]. *Ukrainian language and literature at school*. Vol. 6, pp. 16–21. [in Ukrainian].

4. Kucheruk, O. L. (2011) Systema metodiv navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli: teoriia i praktyka [The system of methods of teaching the Ukrainian language in primary school: theory and practice]. Zhytomyr, 420 p. [in Ukrainian].

5. Luchkevych, V. (2017). Vykorystannia metodu teatralizatsii pry vyvchenni frantsuzkoi movy (na osnovi analizu pidruchnyka Écho A1) [Using the method of dramatization in the study of French (based on the analysis of the textbook Écho A1)]. “Youth and market”. *Monthly scientific-pedagogical journal*. Drohobych, Vol. 11 (154), pp. 117–121. [in Ukrainian].

6. Luchkevych, V. (2020). Innovatsiini tekhnolohii u profesiinomu rozvytku vykladachiv frantsuzkoi movy [Innovative technologies in the professional development of French language teachers]. *Young scientist*. Kherson, Vol. 3.2 (79.2), pp. 53–56. [in Ukrainian].

7. Pometun, O. I. (2004). Aktyvni y interaktyvni metody navchannia: do pytannia pro dyferentsiatsiiu poniat [Active and interactive teaching methods: the question of differentiation of concepts]. *Path of education*. Kyiv, Vol. 3, pp. 10–15. [in Ukrainian].

8. Standard vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 03 Humanitarni nauky, spetsialnist 035 “Filolohiia” [Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor’s) level, field of knowledge 03 Humanities, specialty 035 “Philology”]. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf> (Accessed 07 May 2021). [in Ukrainian].

9. Bashkir, O. I. (2018). Modern formats of professional development of educational community. *Innovative solutions in modern science*. No. 3 (22), pp.11–128. [in English].

10. Faulx D., Danse C. (2015). Comment favoriser l'apprentissage et la formation des adultes? [How to promote adult learning and training?]. Bruxelles: De Boeck, 315 p. [in French].

Стаття надійшла до редакції 16.04.2021

“Ти робиш найкращу і для тебе рятівну справу, коли твердо ступаєш по шляху доброго глузду”.

Григорій Сковорода
український філософ, поет, педагог

